

Verner Törmä, Kaunisvaara

Född 1919

I: Hugo Pekkari och Henrik Keskikangas

I: Minkä ikäsennä olet alkanut uithoon?

VT: Olin 17-vuotias, kun ensi kerran lähin. Olin Kolkon suussa isä vainajan kanssa. Olimme valmistelemassa tervahautaa. Folke Halander? tuli ja tahto viehmään poikki, oli iso tulva joessa. Isä-vaino oli siinä vieressä ja kysyi, etteikö tuo poikaki pääsis jo uithoon? Sitä hommaahan hänen mielestään tuon ikäset pojat jo tehit.

Se sano, että tästä kulkee jonku aikaa miehiä Kolkhoon uithoon. Mie voin kuljettaa niitä. Eikhään sitä jo nkin ajan kuluttua tule oikeataki uittoa. Sitten kun kuljetus loppuu.

Kun pääsi sulahmaan, sitten saatto kiertää kesäteitä. Ei tarvinu enää siittä kulkea. Mie kuljetin 3 - 4 päivää uittomiehiä Kolkhoon. Sitten mie pääsin Essbergin Kallen joukkoon, jossa olin uittoajan.

En käyny korkeammalla kuin Kolkon suvanossa. Siinä oli minun ensimmäinen työpaikka. Se oli kolkon joella, mutta enämpi suupuolella. Se oli vain toista kilometriä suulta. Eihän ne ensikertalaisia haluhneet semmossiin, joissa oli koskia.

Semmosia poikasia niinku mekki olima, eihän meitä aivan suuhun asti pietty. Arossa tilitethiin. Olihan se mukava saaha ommaa rahhaa. Eihän se tavarakhaan siihen aikaan maksanut niin paljon.

Olen ollu paljon uitossa. Vasikkajärvestä alas. Oli 26 päivä aprillia yhtenä kevväimenä. Meät viethiin hevosella Vasikkajärhveen. Ruokahommat viethiin sinne. Oli paljon lunta. Mutta täällähän oli jo sula.

Mie ja minun velipoika Edvini oli. Olimme Rannan Jonne-vainan roikassa. Met jou'uima Liianmaan suule. Siinä oli aika pitkä suvanto. Kun se oli kursuitten välissä niin suvanto piti ammuttaa.

Siis jäitä piti ammuttaa. Oli se hullua hommaa. Mie laajasin. Poikanen olin. Eihän siihen aikhaan ollu tongiakhaan, millä lanka puristethiin kiinni. Se piti suuhun panna knalli ja purra lithiin. Oli se varomatonta hommaa!

Panhiin niin lyhykäinen tulilanka, ettei se keriny kosteutta raaja.

I: Olikos teilä vene?

VI: Ei ainakhaan. Pään päällä... ja päätethiin jään alla... vieressä se laukesi! Se suunnitelthiin, että siinä on sen verran jäätä. Kyllä se häätyy kestää. Välistä kun sattu, että oli ohempi paikka, niin se löi jäitä korkealle. Ei siinä ollu muuta kuin käet niskhaan. Panna pään päälle, niin että net suojasit.

I: Kyllä se oli kauheata, kun ihmiset saatethiin panna semmosseen homhaan.

VI: Kuinkah kävi yhtenä kevväinä Valdēle. Mie en ollu siinä laagissa silloin. Olin ylempännä silloin.

I: Säikhaan Valdē siittä elinikäsen vian? Tulikos siittä oikein tervettä miestä ollenkhaan sen jälkhēen.

VI: Ei siittä tullu.

I: Se oli suunilē samanlaista hommaa niinku teilä oli ollu ennemmin?

VI: Joo, mutta Valdēla tarttu eekan pohjaan ... ja se eekan alla laukesi. Kyllä se oli kauheata.

I: Tet siis saitta ruoat hevosella Vasikkajärhveen. Se oli siittä helppompī, ettei laukkujā tarvīnu kantaa.

Mutta itte tet häyittä tietenki maksaa hevoskyytin?

VI: Joo ainaki.

I: Joko Vasikkajärvessä oli tammi kiini, kun tet menittä sinne?

VI: Ei sielä vielä ollu vettä. Kun olit kovat suvet, niin veet nousit. Sen jälkheen kun olima ammuttanheet, alko uitto. Kolkossa bruukaa aina olla paljon lunta.

I: Kolkon perä on lumikiveliö. Olen ollu ennen paljon töissä sielä. Mutta Vasikkajärvessä oli jo tammi silloin. Tammenvahti tuli ja alko panehmaan tammea kiini.

VI: Mieki olen yhtenä kevväimenä ollu sielä tammenvahtina. Olin kaks viikkoa. Se oli kyllä joutavaa hommaa. Yksin olin sielä. Kato kun tulit kylmät, eihän sitä tullu vettä. Uittomiehillä ei ollu mithään tekemistä.

Olen kerran ollu Haukisuvanossa. Tammenvahtina..

I: Milläs tammela Ultriikki bruukasi olla tammenvahtina?

VI: Kursujärvessä.

I: Silloin kun olit tammenvahtina, niin minkälainen kämpä sulla oli?

VI: Tammikämpät olit hyvät sen aikuisiksi kämpiksi.

I: Jou'uiks hakehmaan ruokaa, kun olit niin kauan aikaa sielä?

VI: Eihän sitä niin paljon kuluttanut. Fläskikilo oli. Ei ollu niin paljon tienastia. Häätty pihistäää.

I: Olekko ollu muilla uitoilla kuin Kaunisjoella ja Kolkonjoella?

Olekko bruukanu olla Väyläuitoissa?

VI: En. Käymäjoella olen kerran ollu. Tulin kipeäksi. Kyllä mie koko ajan kuitenkin olin uitossa niinku muukki. Siinä oli hyvä kämpä. Sain kuitenkin tiimat. Kivikankhaan Kalle oli. Sielä oli mukava olla. Väyläuitoissa en ole koskaan ollu.

Kerran olen ollu uitossa. Se oli Parkanäasin yläpuolella. Se oli kyllä niin pikkunen joki ja mukkanen. Se oli kumma, että sinneki oli pölyt ajettu. Se oli jonku puulakin hommaa. Kuitenki Lundiini oli sielä. Kyllä se hääty olla uittoyhtiön hommia.

Olimme olheet sielä jo viikon päivät. Kyllä me jo vähän saima väylälle puita. Oli pikkunen vesi. Met ootima vettä. Mutta sitten miehilä lo-puit evhät. Mie en ollu asiantuntija tulvajoesta. Väylässä kyllä oli iso vesi.

Sitten alko sataamaan. Se nosti siihenki ison veen. Uitto saatto alkaa jatkamaan, mutta evhät olit vähissä ja jonku oli pakko lähteä Parkanääsistä noutamaan. Siinä oli kymmeniä miehiä ja siinä kyseltiin. Net, jokka asian tunsit, ei olheet halukhaat lähtemään.

Silloin mie päätin, että kyllä mie lähen... Menohan on helppoa tulvajoessa. Mie lähin.. Eihän mulla ittelä ollu niin paljon sitä rahhaa. Mie pääsin perille. Mutta se takasin tulo. Mutta miehän oli vielä nuori mies silloin... Niitä korvauksia...mie hääyin välistä vettäki sitä venettä yli.

I: Oli seki vain kumma, että siihen aikaan vain yksi mies panthiin semmosheen homhaan.

VT: Mie olin niin tyhmä, että lähin. Lundin oli sielä, mutta uittopaikala.

I: Olittakos tet sillä joella kauon?

VT: Parisen viikko meilä meni sielä. Net olit eri miehet, jotka jatkoit väylällä uittoa. Se vaati jo uittomiehen, joka väylälä on. Mitä mieki olen Kaunisjoella ollu, niin en ole nähny sielä oikeaa uittomiestä kuin Vörlundin? Einari ja Jonny? Törmä Net olit uittomiehiä.

Net tohit mennä puun päälleekki.

Puhuvat niitä näitä.....

I: Mitäs sie tykkäsit uitosta näin jälkhiin käsin?

VT: No, ei se mukava homma ollu. Mutta sai siinä välistä helpommallaki. Joki laitethiin hyvin. Ei päässy "summaahmaan". Se meni vonkaamiseksi.

I: Kaunisjokihan on pitkä joki. Olikos teilä lepopaikkoja?

VT: Uittohan rakensi kämppiä viimi vuosina. Mutta päänänsä, mitä mieki olen ollu, niin olthiin tulilla.

I: Jokiuithoin alethiin varhain. Saato olla paksu lumikin, kun alethiin. Ei se ollu niin mukava makkoila ulkona. Kun kevät oli tulossa, oliko jännittävävä oottaa uittoa?

VT: Sehän on selvä. Ihminen vaatii, että jotaki pitäs olla tekemistä. Niinku nykyaikuisilla lapsilla. Nykyajan lapsilla ei ole mitthään tekemistä. Ennen ei ollu niin niitä tienastia... Se hääty jostaki saaha rahhaa.

I: Onko teillä ollu elläimiä kotona?

VT: Ei.

I: Se on sitten vaimolla ollu helpompi jäähä kotia, kun ei ole ollu mitään maahommia. Kyllä se hääty uittomiehen repussa olla sapuskaa?

VT: Joo. Minunki kotipaikassa tapettiin lehmäki talvella. Kevyällä se sulattiin ja suolahtiin. Panthiin kuivamaan. Mutta kyllä se oli päänänsä fläskiä. Piti olla oikein suolanen makkara, jotta sitä vähän meni. Piti paljon juoa!!

Ei se ole semmoset pöyäliset niinku nykyhään!

En ole kaivanut uittoa, sen jälkheen kun se loppu. Kyllä sielä oli välistä kurjaa. Huulet rohuut. Se pihkävəsi oli niin kumma, kun se kuivasi huulia. Ja kevyäilma. Evhääät olit suolaset siihen aikaan. Se panthiin räämälensä vettä vasten ja siitä ryppithiin. Ei se aina ollu aika ottaa kuppia.

I: Ennen vanhaan kun tulthiin jokien suihin, niin miehet tilitethiin.

VT: Mie olen vain kerran saanu tilin kätheen.

I: Se brukattiin sitten kun olthiin tili saatu kätheen, kortilla katomhaan kuka tilin sääpi kätheen. Muttei sinun aikana ole ollu. En ole miekhään (Hugo P) ollu semmosessa myötä.

VT: Oli mukava saaha tili, kun oli nuori eikä ollu vaimoihmisiä oikein nähnykhään. Niitä brukasi tulla Suomen puolelta ja myit maitoa. Olihan se mukava nähjä tyttäriä!

Olen mie kahtena kevväimenä ollu semmosessa, kun jokku miehet kävit ostamassa viinaa Suomen puolelta. Ei net tullimiehekkään perustanheet vaan annoit mennä takasin Ruottin puolelle. Ei net tietekkhään kehari- neet alkaa riitelemhään muutamasta pulliosta.

Viimi vuosina kun olin töissä, niin Aron Oskari bruukasi ajattaa lumen aikana Puurovaahraan tavaraa yhteen makasiihniin. Sieltä met saatoima ostaa uiton aikana. Sitten kun tulthiin Kaunisjoelle, niin saatethiin lastata vasituihin tavarankuljetusveneisiin. Oskari oli useasti matkassa itteki.

Minun aikana ei ole ollu kokkiliikkeitä. Kyllä sitä on joskus Kolkon- joilla ollu. Mettätöissä olen paljon ollu. Päänänsä olen ollu Allmännin- kissä. Likele 40 vuotta. Olen reviirilleki hakanu kahtena kolmena talvena.

Kolkossa olen ollu. Sammakon kiveliölläki. Hyötömaassa ja Käymävaarassa.

.....

Kun tuli kuukausipalkka, kerkisin olla vain 4 kk töissä. Mulla on se- lässä vika ja verenpainetta. Minut panthiin "siukkakirjotukseen". Ei päästetty ennää methään.

Olin ollu muutaman kuukauen siukkakirjotuksissa, ja esitin lääkäril- le että haluan taas "bruuata" olla töissä. Oli jo kevät ja hanki. Hän tykkäsi, ettei kannatta lähteä. Olin ollu 3 kuukautta jo mettästä pois.

Kunto on jo menny niin huonoksi. Jätämä syksyyn. Niin se jatku ja olin pitkästi toista vuotta siukkakirjotuksissa. Sitten sain "förtidspansuunin". Mutta kerkisin olla vielä mettätöissä, kun saathiin vapaat työkampeet. Se oli suuri tekijä. Sehän oli kauhea ulosmenopuoli nimenomaan hakkurille. Bensiinit häätö ostaa. Konheen ja kaikki muut kampeet häätö ostaa.

I: Olla niitä kaiken aikaa korjaamassa ja ostaa uusia osia. Kyllä se oli suuri parannus.

I: Olikko uittomiehet päänänsä Kaunisvaaralaisia?

VT: Kyllä ne olit. Ainaki minun aikana.

I: Ennen vanhaan ennenkö uitot alkoivatkaan, bruukasi miehiä kerrääntyä ja oottaa uiton alkamista. Sanothiin, että miehet on "maahneet luppoa". Miestokat on maahneet tulilla ja oottanheet, että uitto alkas. Sitten kun uitto on alkanut, on tulheet työn tehettäjät ja valihneet uittomiehet.

On ollu paljon miehiä, jotka on saahneet lähteä marsimaan takasin.

Mutta, olet sieki keriny olla mettässä, ennenkö moturisahaja on ollukhaan?

VT: Olenhan mie kaapparilla sahanu. Siinä oli probleemia poikasilla.

I: Kyllä mie sanon, että kun joutu huonolla sahalla sahaamaan, niin se tappo. Se oli raskasta hommaa.

....

VT: Kävin kurssilla Pajalassa. Met saima oppia fiilaamaan. Sehän oli jo siihen aikaan moottorisaha, mutta sitä kuitenkin opetettiin fiilaustaki.

I: Ei se ollu kuitenkaan niin helppoa vieläkhään, vaikka tulit moottorisahat. Ensimmäiset sahat olit tavattoman raskaat.

Eihän niillä kukhaan yrittänyt karsia, mutta niillä kaajettiin.

.....

Olithan sie silloin uitossa, kun Ultriikki bruukasi olla tammenvahtina?

VT: Joo. Hän oli Kursujärvessä. Se oli vanhoille miehille sopivaa. Nethän aloit jo paljon ennen uiton alkua siittä juttelemhaan.

Kerran panthiin minut aukomhaan tammet. Menin ensin Kursujärhveen. Sielä ei enää paljon ollu vettä, mutta mie aukasin Kursujärven ensin. Sitten aukasin Haukisuvanon tammen. Sitten Vasikkajärven tammen. Pistelin vielä sen jälkheen kotia. Se oli 22 km suoraa tietä. Siihen aikhaan ei ollu pyöräteitä.

Kato, se oli kunto sen aikuisilla ihmisillä. Yksin mie pistelin. Polut sinne olit ja olin ennen käyny.

Olen mie ajanukki mettässä. Meilä oli kotona hevonen. Kah-
tena talvena olen ajanu puuta. Met asuima Puurovaarassa.
Ranta Väinö oli. Mäen Einari. Ranta Uno.

Ennen vanhaan brukathiin tehjä viinoja itte. Niin sitä lähethiin hevosella methään. Viinapullo otethiin matkhaan. Oli laskiaispäivä. Sielä met sitten touhusimma mettässä ja tulimme tulisijalle. Sielä mie revin housuni, toinen laita oli aivan auki. Kännipäissäni.

Mutta, kun jälkhiin hunteeraa, niin oli se kyllä tyhmää liikettä. Juolamaa oli aika pystö paikoin. Sitten meilä loppu viina...hakkurit olit kans siinä fästaustouhussa. Viina haethiin hakkumiesten kämpältä lissää.

Nousuviinoissa ei kukhaan ollu pannu nukkumhaan, koska kaikki olit niin pirteitä seuraavana päivänä. Meilä ei ollu kokia, mutta hakkureilla oli. Meilä oli Puurovaarassa niin pienet kämpät. Hakkurit olit Liiassa maassa. Se käppä on palanu jälkhiin.